

Ağdamlıların ən böyük arzusu yurd-yuvalarına qayıtmaqdır

Ulu Öndər: “Ermənilər Ağdamın insanlarının nə qədər dəyanətli, nə qədər cəsarətli olduqlarını da yaxşı bildirdilər”

16 MİLLİ QƏHRƏMANI, 6 MİNƏDƏK ŞƏHİDİ OLAN DÖYÜŞKƏN BİR RAYONUN İŞĞALI TARİXİN ACI İRONİYASIDIR

Mənim qənaətim belədir ki, güclü millət deyil, güclü dövlət həmişə müharibələrin qalibi olur. Bunu biz Qarabağ müharibəsinin ilk dövrlərində, ermənilərlə gərgin döyüşlərdə tam olaraq hiss etdik. Ermənilərdən döyüş ruhu dəfələrlə yüksək olan, cəsarətləri və igidlikləri ilə düşməne qan udduran oğul və qızlarımız döyüş meydanlarında canlarını fəda edirdilər. Ancaq Qarabağın işğalı ondan qaynaqlandı ki, o dövrdə yenice müstəqillik qazanmış Azərbaycan dövləti Rusiyanın himayə etdiyi Ermənistan döyüşlərində uduzdu. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, biz müharibəni deyil, döyüşü uduzmuşuq. Müharibəni uduğumuz isə çox az qalıbdır.

Bu da bir faktıdır ki, əgər Qarabağ müharibəsi olmasaydı və biz müstəqil dövlət olaraq müharibəyə cəlb edilməsəydik, nəinki MDB məkanının, hətta Avropanın ən inkişaf etmiş və zəngin ölkəsi ola bilərdik. Xüsusən çox məhsuldar torpağı və işgüzar insanları olan Qarabağın ermənilər tərəfindən işğalı bu gün ölkəmizin inkişafı üçün bir maddi buxova çevrilib. Ən məhsuldar və zəngin topaqlarımızın işğal edilməsi, bir milyondan artıq məcburi köçkünün olması və onların sosial-iqtisadi təminatlarının dövlət tərəfindən tənzimlənməsi Azərbaycanın inkişafını əngəlləmək istəyən xarici qüvvələrin məkrli planlarından biri idi. Əgər müharibə olmasaydı indi Ağdam şəhəri Azərbaycanın iqtisadi paytaxtı olacaqdı. Çünki hələ sovet dövrünün qıtlıq və liberal iqtisadiyyata qapalı dövründə Ağdamda hər kəs ehtiyacı olan zəruri malları tapa bilirdi. Bu, bir xüsusi bacarıq və işgüzarlıq nümunəsi idi.

Mən bu yazımı ona görə bu məqamlarla başladım ki, Ağdam kimi döyüşkən bir rayonun ermənilər tərəfindən işğalı məhz o dövrün hakimiyyətdaxili böhranı nəticəsində dövlətin gücsüz hala gətirilməsindən qaynaqlandı.

Dünən Azərbaycanın dilbər guşələrindən olan Ağdam rayonunun Ermənistan tərəfindən işğalından 22 il ötdü. 1993-cü il iyulun 23-də Ağdam rayonunun 1094 kvadratkilometrik ərazisinin 882 kvadratkilometri erməni silahlı qüvvələri tərəfindən zəbt edildi. İşğal nəticəsində 122 kənd, 24 min 446 yaşayış binası, 48 sənaye və tikinti müəssisəsi, 160 məktəb binası, 65 səhiyyə mərkəzi, 373 mədəniyyət ocağı, 1 teatr, 3 məscid və 2 muzey yandırılıb məhv edildi. Erməni terrorçuları Ağdamın işğalı zamanı ağır hərbi cinayətlər törətdilər.

Ağdam Qarabağ müharibəsində ən çox şəhid verən rayondur. Ermənilərlə döyüşlərdə 6 minə yaxın rayon sakini şəhid olub. Onlardan 16-sı Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görülüb. Rayonun 160 min nəfər əhalisindən 128 mini ev-əşiyindən didərgin düşüb. Onlar ölkənin 62 şəhər və rayonunda məskunlaşmışlar. İşğal nəticəsində rayona 3 milyard 135 milyon ABŞ dolları məbləğində ziyan dəyib. Ağdamın işğalı güclü iqtisadiyyatı, zəngin mədəni irsi olan bir bölgənin itirilməsi ilə nəticələndi.

1996-cı ildə ümummilli lider Heydər Əliyev Ağdam ictimaiyyəti ilə görüşündə rayonun işğalına belə münasibət bildirmişdi: “Ağdam şəhəri heç vaxt işğal oluna bilməzdi. 1988-ci ildən Ermənistan tərəfindən Azərbaycana qarşı başlanan təcavüz - ilk atışmalar, ilk qılgıncım, təcavüzün ilk addımları məhz Ağdamı gədən yönəldilmişdi. Bu da təbiidir, çünki Dağlıq Qarabağa gedən yolların hamısı Ağdamdan keçir. Eyni zamanda, Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilər Ağdamın nə olduğunu yaxşı bildirdilər. Ağdamın tarixini də, keçmişini də, Ağdamın insanlarının nə qədər dəyanətli, nə qədər cəsarətli olduqlarını da yaxşı bildirdilər. Strateji nöqtəyi-nəzərdən isə Ermənistan təcavüzünün qarşısının alınma-

sı üçün Ağdam, şübhəsiz ki, çox əhəmiyyətli bir nöqtə idi. Ağdam qorunmalı idi, Ağdam saxlanılmalı idi, Ağdam müdafiə olunmalı idi. Ağdamın işğalı yolverilməz idi. 1992-ci ilin sentyabrında Abdal-Güləblı kəndinin işğal olunması, ondan sonra da rayonun digər kəndlərinə hücumlar, Ağdama qarşı yönəldilmiş təcavüzkar planlar, nəhayət, Ağdam şəhərinin işğalına gətirib çıxardı”

O dövrdə məhz Ümummilli Liderin söyləri nəticəsində rayonun tamamilə işğalına yol verilmədi. Dağıdılmış kommunikasiyalar bərpa edildi, həyat üçün zəruri şərait yaradıldı. İdarə, müəssisə və təsərrüfatların fəaliyyəti bərpa edildi, iqtisadiyyat dirçəldi, digər yerlərdə məskunlaşmış ağdamlıların rayonla hərtərəfli əlaqəsi yaradıldı. Ərazisinin üçdə ikisi itirilsə də Ağdam rayonı kimi yaşadı, ağdamlılar isə qurub-yaratmaq ənənələrini davam etdirdilər.

Ağdamlı məcburi köçkünlərin sosial durumu, mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması Ulu Öndərin daim diqqət mərkəzində saxladığı məsələ olub. Bu məqsədlə təkcə 2001-2002-ci illər ərzində imzalanan üç Fərman əsasən, qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial-məişət vəziyyətinin yaxşılaşdırılması və onların məskunlaşma, məşğulluq problemlərini həll etmək üçün Azərbaycan Respublikası Dövlət Fondundan 359 milyon manat vəsait ayrılıb və bunun müqabilində 18 qəsəbə salınıb, 6076 mənzil tikilib, yüzlərlə zəruri infrastruktur obyektləri inşa edilib, beş mindən artıq ailəyə birdəfəlik yardımlar olunub. Ulu öndər Heydər Əliyevin 2001-ci ilin sentyabr ayında imzaladığı Fərmandan ağdamlı məcburi köçkünlərə də böyük pay düşdü və bu ərazidə 4 yeni qəsəbə salındı. Quzanlı, Xındırstan, Ayaq Qərvənd və Ergi ərazilərində inşa edilən 500 mənzillik qəsəbələr ağdamlılara dövlət tərəfindən göstərilən qayğının təzahürü idi. Qeyd olunan yaşayış məntəqələrində hər cür kommunal xidmətlər təşkil edilib, orta məktəblər, tibb məntəqələri, uşaq bağçaları və digər zəruri infrastruktur obyektləri tikilib.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev 2004-cü il fevral ayının 4-də Ağdamda yeni qəsəbələrin salınması ilə bağlı Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, Bərdə və Ağcabədi rayonlarındakı çadır düşərgələrində və yük vaqonlarında müvəqqəti yerləşdirilən 3860 ailə üçün Ağdam, Goranboy və Ağcabədi rayonlarının ərazisində yeni qəsəbələr salınıb, onlara maliyyə yardımı və torpaq sahəsi ayrılaraq məşğulluqları təmin edilib.

Ulu Öndərin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev Ağdama göstərilən qayğının hüdudlarını xeyli genişləndirib. Dövlətimizin başçısının bu rayona hər gəlişi quruculuq işlərinə yeni miqyas və dinamizm gətirir. Hazırda rayonun inzibati mərkəzi olan Quzanlı qəsəbəsində və ətraf kəndlərdə böyük abadlıq-quruculuq işləri gedir. Cəbhəyanı kəndlər davamlı təbii qazla, enerji ilə təmin edilməklə rayon əhalisinin sosial-məişət firavanlığı tam təmin edilib.

Bu gün torpaqlarından məcburi şəkildə qovulmuş ağdamlıların böyük arzusu öz doğma yurd-yuvalarına qayıtmaqdır ki, Prezident İlham Əliyev bu yöndə qətiyyətli siyasət yürüdür. Ağdam ictimaiyyəti ölkə başçısının siyasi kursunu birmənalı olaraq dəstəkləyir. Hər bir ağdamlı əmindir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə gündən-günə qüdrətlənən ölkəmizin üçrəngli bayrağı yaxın zamanlarda işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarında, o cümlədən Ağdam şəhərində dalğalanacaqdır.